

Krómozás, nikkelezés Frischmannál!

Tartós, olcsó, szép!
Br. Jósika-u. 13.
Telefon 32-84.

Szabadtéri Játékok, a Szegedi Idegenforgalmi Hivatal budapesti képviselője.

— A budapesti szervezet felállítása lendületet adna Szeged kisiparának és nem utolsósorban kereskedelmének, valamint idegenforgalmának.

— A szegedi ipar a budapesti szervezet útján előbb kapcsolatba kerülne a külkereskedelmi hivatal exportosztályával és ezután nagy segítségére lehetne a szegedi kereskedelmi és iparkamarának.

— Itt említem meg, hogy tudomásom szerint a Transcontinent szoros kapcsolatban áll a körülbelül

27 város lapjainak tömörüléséből keletkezett Vidéki Napilapok Szindikátusával.

Vele egy helyiségben működik, ami szintén előnyös helyzetet jelenthet Szeged budapesti szervezetére nézve, ha a megoldást ebben az irányban keressük. Ugy a budapesti, mint a vidéki lapokkal való szorosabb kapcsolatot révén különböző akciók, idegenforgalmi és sajtónapokat rendezhe-

tünk, mint például a paprikanap, gyümölcsnap, bornap, papucsnap, kenyérnap, virágnap, tisztai nap stb. stb., amelyeket országos keretek között tartanánk meg az ország sajtójának széleskörű bevonásával.

— Amikor mindezeket Meltóságodnak tisztelettel előterjesztem, egyben bejelentem, hogy a fentiekben ismertetett elgondolásom részleteinek kivitelezésében tapasztalataimmal, összeköttetésemmel, munkásságommal a legnagyobb készséggel állok Meltóságod rendelkezésére. Nagy örömmre fog szolgálni, ha elgondolásom keresztülvitelével városomnak és a város közönségének szolgálatára lehetek. Amikor ismételtül közlöm, hogy a tervezet megvalósítása esetén nem zárkozom el az anyagi áldozatoktól sem, teszem ezt abban a reményben, hogy példámot a közérdekre való tekintettel Szeged vállalatai és érdekeltségei követni fogják.

A polgármester valószínűleg a novemberi közgyűlés napirendjére tűzi ki Back Bernát indítványának tárgyalását.

A bizánci császár fiát megöli a bánat...

Trogirban, a dóm ereklyéi között mutogatják az idegennek azt a himzett csuklyát, amelyről azt tartja a legenda, hogy az IV. Béla köpenyéről való és a magyarok királya hálából ajándékozta azt a traui székesegyháznak. Arannyal himzett, igazgyöngyökkel és drágakövekkel gazdagon díszített szövettarab van üveg alatt. A himzes Szent Mártont ábrázolja lóháton, amint egy szegénynek adja ruháját...

Monsignore szerint ez a csuklyadarab sohasem volt IV. Béláé, ellenben minden kétséget kizáró módon vele egykorú. Ez a csuklya Vilmos hercegé lehetett, aki IV. Bélával együtt volt Trau városában és 1242 április 20-án ott halt meg. Sirja megvan, de sírfelirata eltűnt...

Giovanni Lucio említi „Memoria di Tragurio” című munkájában, hogy Vilmos herceg, Baldwin bizánci császár és III. Béla nővérének fia van eltemetve a trogiri templomban, közvetlenül a főoltár mellett. Ugyancsak ő említi, hogy a kriptafölött díszes sírfelirat volt, de ezt eltávolították akkor, amikor a templomot újra kövezték. Lucio szerint „elfelejtették” visszatenni a feliratot, amelynek szövegét könyvében lenyomatja. Eszerint Vilmos herceg meghalt április 20-án. Megölte őt a bánat mátkájáért, Margit hercegnőért. Halála előtt szóban végrendekezett a trogiri püspök előtt: minden vagyonát, aranyát, ezüstjét a szegényeknek hagyományozta, díszes, arannyal himzett, drágakövekkel díszített „királyi öltönyt” pedig a trogiri templom számára hagyta.

A csuklya, amelyet a trogiri templomban mutogatnak ma is, minden kétséget kizáró módon az övé lehetett és Karaman doktor szerint nincsen kizárva az sem, hogy sírfeliratát esetleg megtalálják még valamelyikében a trogiri pincéknek...

A királyasszony halott leányainál marad

A régi kódexekből ímígyen lehet rekonstruálni IV. Béla dalmáciai útját:

A királyné előbb érkezett meg Zágráb felől, mint a király. Szekereken jött kíséretével együtt és eredetileg az volt a célja, hogy a férjének szállást csináljon. Spalato kapujánál megállt, de hirtelen visszafordult, mert Thomas Archidiaconus szerint „Spalato ellenségei, gonosz emberek” azt tanácsolták, hogy ne menjen be a városba. Clissa várába ment két leányával együtt. Vele voltak nagy számban azok az asszonyok, akiknek férjeiket a tatárok megölték. Pár nap múlva érkezett meg a király a trónörökösével, az ország nagyaival és „Magyarország megmaradt virágjaival.” Magával hozta Szent István ereklyéit is. Ezeknek ekkor kezdődött el a kálváriája...

IV. Béla tovább akart menni Olaszország felé, alkalmasint Velence, vagy Nápoly lett volna utjának további célja. Ráparancsolt a spalatóiakra, hogy azonnal bocsássanak gályákat a rendelkezésére. Spalato azt felelte, hogy az idő rövid. Ezen a válaszon módfelett felháborodott a király. Clissa várából hirtelen elutazott és rövid trogiri tartózkodás után a Királyszigetre ment azokon a csónakokon, amelyeket a trogiriak adtak neki. A királyszigeten sátrakban lakott a királyi család és az udvartartás.

A tatárok pusztították a környéken, a falvakat felégették, de a várakat nem tudták bevenni. Nem is tudták meg, hogy IV. Béla a Scoglio del ró homokja között van. Trogirt körülvezték, itt érte őket a hír, hogy Ázsiában meghalt Oktai nagy kán, erre Kajdán tatár vezér kiadta a parancsot: vissza...

IV. Béla 1242 áprilisának végén mehetett vissza elpusztult országába.

...De a királyasszony ott maradt. Clissa várában még fél esztendőig töltött távol a férjétől és csak 1242 szeptemberében utazott haza. Addig: buzgón imádkozott a spalato székesegyház templomának kicsiny szarkofágja mellett. A királyasszonyt még hat hónapig a tenger partján tartotta két örökre elnémult gyönyörű lány, akik a király aja...

RIPORTOK A NÉPEK ORSZÁGUTJÁRÓL

Két királykisasszony tragédiája

Diocletianus római imperator mauzoleumának oszlopai között a spalato székesegyházban

(Spalato, október.) 1242. március 16-án Clissa várában egy napon halt meg IV. Béla két viruló leánya. És öt héttel később Trau várában visszaadta lelkét a Mindenhatónak Vilmos herceg is, a bizánci császár és III. Béla leányának fia: Margit királyasszony vőlegénye. Kriptája meg van Trogirban ma is, de sirja fölött nincsenek márványba vésett sorok...

A tragédiáról, amelynek három viruló élet esett áldozatul, vajmi keveset tud a história.

Megpróbálom: megfejteni a rejtélyt.

Öreg kódexeknek cinoberrel festett lapjairól és arról a sírfeliratról, amelynek pontos szövegét Karaman doktor találta meg Giovanni Lucio 1666-ban megjelent könyvében.

Két királyleány sirjának odisszeája

Ezt meséli a tudós:

— Mindenekelőtt felmerül a kérdés: miképpen és mikor jutott a két királyleány szarkofágja olyan helyre, ahova egyébként szarkofágot nem szoktak tenni: a spliti templom főbejárata fölé. Erre a kérdésre a múzeum elhunyt tudós igazgatója, dr. Don Franciscus Bulic adta meg elsőnek az elfogadható választ.

— Tudjuk a ma is meglévő felirathól, hogy Margherita és Katharina hercegnők 1242 március 13-án haltak meg. A szarkofágon három sorban ez olvasható:

Hae est sepultura filiarum Domini

Belle, regis Hungarie MCCXLII die

XIII. Martii, Hue fugiens ab acie Tartarorum.

„Ez a sirja Béla ur, Magyarország királya leányainak, kik meghaltak 1242 március 13-án, mikor a tatárok elől menekült...” Bulic igazgató ur szerint: az akkori zavaros időben se idő, se mód nem volt hozzá, hogy a holttesteket bebalzsamozzák. Sietve köldába tették azokat és a ládát ide hozták. Ebben az időben, 1242 márciusában Diocletianus egykori mauzoleuma már székesegyház volt, hiszen azzá alakították át a nyolcadik század végén, vagy a kilencedik elején. A harmadik század elején kezdték el építeni azt a campanillet, amely a tizenhetedik századig épült. Sok történettudós azt tartja, hogy a harangtorony IV. Béla anyjának, II. Endre hitvesének adományából épült. A királyasszony járt itt, hiszen II. Endre a velenceektől hajókon Spalatóból indult el a Szentföldre...

— Amikor a tatárok elől IV. Béla Clissa vá-

rába ment, a spalato dóm épülő harangtoronyát faváz vette körül és a munkások ezen a favázon dolgoztak. Szakasztott úgy, mint ma az épülő házknál. A faváz akkor elérte már a bejárat párkányát, lehet, hogy azt meg is haladta. Ezen a párkányon vitték fel a szarkofágot mai helyére. Dolguk sietős lehetett, mert lázasan dolgozhattak. Erre vall, hogy amikor Bulic igazgató ur 1908-ban a szarkofágot felbontotta és megvizsgálta a megmaradt esztendőket, azok között olyanokat is talált, amelyekről már a laikus is megállapíthatta, hogy nem emberi esztendők. Anatómiai vizsgálat során aztán kiderült, hogy csirkecsontok kerültek a ládába és pedig alkalmasint úgy, hogy a munkások munka közben fogyasztották el ebédjüket és kegyeletsértő módon a holttesteket tartalmazó szarkofágba szórták ebédjük maradványait. A hétszáz esztendőcsirkecsontokat Bulic igazgató ur aztán eltávolította és ugyancsak ő állapította meg, hogy a királylányok közül Margit hercegnő tizenhét-tizennyolc esztendősen lehetett, a huga, Katalin, pár évvel fiatalabb.

— Az idők során, alkalmasint, pár évszázaddal később a most is látható szerény szarkofág fölé még egy díszesebbet is tettek és erre egy latin verset vésték rá. Mikor? Erről nincsen semmi híradás. Magát a históriát Straticótól tudjuk, aki a Habsburgok titkos levéltárában lévő jelentésében elmeséli, hogy 1777-ben Spalatoban járván, ott szavahihető emberektől hallotta a következőket:

— A velencei köztársaság azt követelte Spalatótól, hogy Béla király két leányának szarkofágját vitesse el a templom kapuja fölé, mert az profán és sérti a kegyeletet. Spalato erre nem volt hajlandó, viszont dacolni se akart Velencével. A maga módja szerint ötletesen oldotta meg a kérdést: Velence márványba vésett címerével, a szárnyas oroszlánnal fődte el a szarkofágot. Stratico létrán ment fel a dóm kapuja fölé és meggyőződött arról, hogy a velencei oroszlán alatt ott van a díszes szarkofág, oldalán a verssel. Meggyőződött Stratico arról is, hogy a díszes szarkofág alatt meg van még a régi is. Később a velencei oroszlán eltűnt, de eltűnt a díszes kősr és ma senki se tudta, mi állott rajta. Csak annyit tudunk még, hogy 1885-ben, amikor a templom portálját restaurálták a szarkofágot mai helyéről a baptisteriumba vitték és ott maradt egészen 1908-ig, amikor is visszakerült mai helyére...